

Werner Herzog's krig er endelig slut – anmeldelse af **TUSMØRKETS VERDEN**

Det er ikke hver dag at én af verdenshistoriens største filminstruktører debuterer som romanforfatter i en alder af 80. Og når de gør, forventer man måske sædvanligvis en kilotung og uigennemskuelig moppedreng af overfilosofiske refleksioner og intellektbegræftende røgslør, der skal vise, hvor meget man har lært i løbet af et langt liv på toppen af verden.

Sådan en bog er Werner Herzog's debutroman ikke. Slet ikke, faktisk. Den fylder netop 152 sider, og handler ikke om Herzog selv – tværtimod følger den én af det 20. århundredes velkendte absurde helte, Hiro Onoda. En japansk løjtnant, der berømt blev efterladt på en hemmelig mission på den lille filippinske ø Lubang lige inden afslutningen af 2. Verdenskrig, og uden at vide at krigen var slut fortsatte sin guerillakamp på øen i næsten 30 år, indtil 1974. Den

eneste mand i verden, for hvem det japanske kejserdømme overlevede Hiroshima og Nagasaki.

Og det er heller ikke et hyperfabulerende bevis på, hvor mange sprog og referencer, forfatteren kender, som man ellers ofte ser fra aldrende storintellekter (som eksempler kunne man nævne Nabokov og Eco's ulidelige senere romaner). Bogen udspiller sig næsten Hemingwaysk, uden alt for lange sætninger og i et sprog, som enhver kan forstå - dog tilført lidt af Herzog's vante poetik, fabelagtigt oversat af Judyta Preis og Jørgen Monrad for Forlaget Olga. Som her, i én af bogens første paragraffer:

”Natten vrider sig i feberdrømme; så snart landskabet vågner og gyser af kulde, er det blevet dag, en statisk knitrende drøm, der ikke vil forsvinde, og som sitrer, så det lyder som defekte neonrør. Urskoven har flimret siden i morges, det er en elektrisk krampetræknings rituelle smerte. Regn.”

Fortællingen er selvfølgelig også velkendt Herzogsk. Onodas historie er historien om en mand med uigennemtrængelig ære og dydsfølelse, i kamp mod naturen og tiden, og sine egne feberdrømme. En mand, der i mødet med junglens evige råd og selve tidens altoverskyggende destruktion af det faste og vante, holder krampagtigt fast i sin mission uden nogensinde, i et øjeblik, at vægre. En mand efterladt af både nation og tid, i en grad efter eget valg; for både Japan og Filippinerne forsøger i alle årene at få ham hjem. Men han nægter at tro på, at hans mission er slut, om det er friske japanske aviser, der kastes ud over junglen, eller hans egen brors stemme, der igennem opsatte højttalere bønfalder ham om at komme hjem. 1971:

”Onoda bladrer avisen igennem igen og igen og når til sidst frem til, at fjenden bruger en ægte avis og kun har forfalsket nogle af siderne. Vigtige ting bliver helt forbigået, falder det Kozuka ind, Japans stilling i krigen for eksempel.”

Og det er først i bogens sidste halvdel, at det går op for mig, hvad den egentlig handler om. For Herzog er også til stede blandt siderne. Er der ét tema, der lægger sig som en tung metafor over hele fortællingen, er det nemlig oplevelsen af at blive gammel og, vigtigere end det, forladt af tiden. Onoda reflekterer over avisens indhold:

”Hvis vi ser bort fra forsiden er næsten halvdelen af spalteplassen fyldt ud med reklamer. Aviser har aldrig frigivet mere end to eller måske tre procent af deres spalteplass til annoncer. Ingen vil nogensinde købe alle de varer, det er fuldkommen utænkeligt.”

Når han ser sit første jefly rejse over skydækket, eller sin første håndholdte radio, eller sin første satellit over nattehimmelen, fortæller Onoda sig selv historier om disse den nye verdens fremadbrusende teknologier. Han udregner, hvordan de må fungere, og hvad deres funktion i den endeløse krig må være. Afskåret fra en verden, der for længst har forladt ham dér i junglen, eller som han selv har valgt at forlade, må han læse tiden i sit eget sprog. Her er han den gamle mand, der er blevet efterladt i fortiden, og må insistere på sin evne til at erkende en verden, der ikke længere er hans. En følelse, som utvivlsomt også må rumstere i en mand, der, som Herzog, har defineret sin generations filmkunst og nu nærmer sig det endelige otium. Bogen begynder da også med, at Herzog i 1997 bliver tilbudt at

møde den japanske kejser, og takker nej; skulle han vælge én japaner, han gerne vil møde, er det tasmørkets udødelige guerilla, Hiro Onoda.

Man mærker selvfølgelig, at bogen er skrevet af en mand, der endnu lever i en anden tid. Sproget er nærmest arkaisk, og fortællingen om ærefulde, brave soldater i krig mod naturen og den usynlige fjende er ikke ligefrem én, der passer det 21. århundrede let. Men der er ingen arrogance at spore i Tasmørkets Verden. Nærmere præsenterer den en sårbarhed over for tidens tand, og en usikker følsomhed over for visheden om, at man er blevet forladt af verden. Hiro Onoda er en samurai, ja, han bærer igennem alle sine år i junglen familiens nedarvede sværd, og gives det rituelst tilbage, da han endelig overgiver sig på ordre fra sin gamle major i '74. Men han er også en gammel mand, der ved i sit inderste, at han har levet i en feberdrøm. At krigen er hans egen drøm, ligesom junglen og æren og Japan har været det. Da han endelig vender tilbage, føler han at hans land har mistet sin sjæl, og tager i stedet til Brasilien for at opdrætte kvæg. Ikke en brusende, rasende kamp mod moderniteten; bare en stiltiende accept af, at verden ikke længere tilhører ham. Et sjældent lille mesterværk, fra en mand, for hvem man ellers skulle tro at mesterværkernes tid var ovre.

Facebook < <https://www.facebook.com/litteraturnu>> / Instagram <

<https://www.instagram.com/litteraturnu.dk/>>